

nu trækker mit Vejr lige saa fuldt og dybt, som den Gang jeg gik foruden.

De maa kunne forstaa, at det er ikke Reformdragten eller Korsettet det kommer an paa om Kvindesagen kan vinde Fremgang. Kæmp mod alle taabelige og naragtige Moder, mod Korsettets Misbrug, ikke mod dets Brug, men stol kun paa, at den Kvinde, der kender sit eget Menneskeværd, ogsaa vil forstaa at klæde sig overensstemmende dermed uden derfor at gaa i Uniform, som de kvindelige Medlemmer af Frelsens Hær; thi det tror jeg næppe, De faar hende til. Den sande Kvindelighed vil lige saa lidt være fremtrædende i sin Dragt som Manden vil det, men som han ikke vil emancipere sig fra den herskende Mode — skønt De jo siger »han med urokkelig Sejghed har modsat sig alle usunde og generende Moder«, bærer vore Mænd da ikke den Dragt, der bæres af Manden i hele den civiliserede Verden? — saaledes vil heller ikke Kvinden finde sig i Uniformering.

Nej, Ondet maa søges dybere, og det maa graves op med Roden, om det skal udryddes. Det er paa Mødrene, der skal indvirkes. De skal lære at opdrage deres Pigeboern til Kvinder, ikke til Modedamer. De skal lade det unge, bløde Barnelegeme udvikle sig frit uden Korset eller generende Baand, udvikle sig i frisk Luft ved Gymnastik og enhver Slags Sport, de skal indprente dem, at de i Tiden skal stole paa sig selv, at de skal opdrages til noget nyttigt ligesom Drengene. Og deres Sønner skal de lære at have Respekt for Kvinden, ikke kalde dem »Tøsedrenge« eller taale de smaa skælder en af Kammeraterne, der maaske ikke er saa modig som han, ud derfor, aldrig selv sige: »det er bare en Pige«.

Men en Forening uden Partifarve kan ikke dannes, det er umuligt! Lad os blot virke hver i sin Kreds, skrive om det, tale om det, holde Møder, om De vil, bare sørge for paa enhver optænkelig Maade at tale til Kvinden, der er Moder, og til hende, der i Fremtiden skal blive det, om det store Ansvar, hun har overfor sit Barn, sit Folk og sit Land.

Paa den Maade kan der agiteres selv i konservative Kredse.

Endnu en lille Bemærkning.

Tror De for Alvor paa, at »Herrernes« aftagende Lyst til Ægteskabet er at søge i det kritiske Blik, hvormed de ser paa Damerne?

Jeg tror nej!

Det har simpelthen sin Grund i den Omstændighed, at der i vore Dage stilles større Fordringer til Livet end forhen. Kafélivet har vundet Terræn, huslig Lykke er et overvundet Stadium, for saa vidt der da ikke er Udsigt til at gifte sig en god Slump Penge til.

Men husk nu blot, at jeg regner altid med Undtagelser.

Jeg nærer endogsaa det stille Haab, at det kun er Undtagelser blandt Mændene, der ser paa os stakels korsetbærende Kvinder med en saa knusende Foragt, ja, jeg vover endog at tro, bedste Hr. Staal, De vil vogte Dem for oftere at dømme saa haardt og saa ensidigt.

Mit Svar

paa Fru Hortens elskværdige Artikel maa, af Pladshensyn, være kort, og kan være det, da hun noget har misforstaaet Betegnelserne i min Artikel. Ved »Damer« forstaaer jeg Klassebegrebet »Kvinderne af Middelstanden og opefter«; min Artikel handler kun om dem og maa forstaas derefter. Mine Udtryk i Artiklen var ogsaa saa rummelige, at de tillod Undtagelser, selv om Pladsen ikke tilstedede at fremhæve dem.

Som fysiologisk Onde maa Damedragten fuldstændig stilles ved Siden af Alkoholismen. Den Dame, der bærer den med Ubehag, men af Modehensyn, rangerer med de Mænd, der drikker megen Alkohol for Selskabs Skyld. Den Dame, der finder Behag i eller føler Trang til Dragten, staar i Række med den fremskredne Vanedrikker. Den Dame, der »ikke kan undvære« Korsettet m. m., er naaet ned i Niveau med den »forfaldne« Mand. Og den Dame, der snører sig til dræbende Sygdomme eller dør af Blodstyrning i Balsalen, er ikke bedre end Drankeren, der dør i Delirium.

Saaledes er Forholdet fysiologisk set. Moralsk er der den Forskel, at Alkoholismens Forbrydelser mod den menneskelige Sundhed er bleven Mændene bevidst, medens det samme ikke er Tilfældet med Korsetmanien. — Men det taler ikke til Fordel for Damerne.

I svundne Tider var »en fuldgod Rus« en jævnlig Vane, der ingenlunde beskæmmede, og store Drikkere ansete Folk blandt Mændene. Nu stempler den offentlige Mening Fuldskab som en Skændsel, og et stort Alkoholforbrug, selv uden Beruselse, som en Brøde; — og betegner dette ikke et stort civilisationsrisk Fremskridt fra Barbariets Uvidenhed?

Men Damerne — og deres Efterabere blandt de mindre bemidlede — stikker med deres Dragt endnu midt i Barbariet. Der gives ikke bedre Bevis herfor end det, at De, Fru Horten, og mange andre af de selvstændigste og mest udviklede Damer endnu forsværer Korsettet m. m. som uskadeligt eller nødvendigt, — at de bedste endnu ikke er naaet videre. Det viser, at Dragtmodens Lænker har hvilet saa længe og saa tungt paa den dannede Kvinde, at den næsten har kvalt hendes Naturs oprindelige og nødvendige Trang til fuldkommen og fri legemlig Udvikling. Dersom De, Fru Horten, og Deres Meningsfæller blandt Damerne, havde bare en Anelse om den revolterende Finfølelse overfor ethvert Tryk eller Baand, der findes i Mændenes Brystkasse og Lunger, — De vilde ikke taale et Korset! Nu er det bare